

FRÁSÖGN

af ársfundi NATO-þingsins í Haag 21. - 24. nóvember 2014.

Ársfundur NATO-þingsins fór fram í Haag dagana 21. - 24. nóvember sl. Af hálfu Íslandsdeildar NATO-þingsins sóttu fundinn Þórunn Egilsdóttir formaður, Össur Skarphéðinsson varaformaður og Birgir Ármannsson, auk Örmu Gerðar Bang ritara. Um 350 þingmenn frá 28 aðildarríkjum NATO og fulltrúar yfir tuttugu annarra ríkja sóttu ársfundinn. Meginumræður fundarins fóru fram í fimm málefnanefndum þingsins á grundvelli skýrslna sem unnar voru af nefndarmönnum og fyrirlestra alþjóðlegra sérfræðinga um öryggismál. Þá var þingfundur haldinn þar sem fjallað var um þau mál sem hæst ber í alþjóðlegri öryggis- og varnarmálaumræðu og kosið um ályktanir og ákvarðanir þingsins.

Við setningu þingsins lagði Hugh Bayley, forseti NATO-þingsins, áherslu á gagngera breytingu varðandi niðurskurð á fjármagni til varnar- og öryggismála í takt við skuldbindingar aðildarríkjanna á leiðtogafundi NATO í Wales í september sl. Þá sagði Bayley frá nýrri viðbúnaðaráætlun NATO með það að markmiðið að bregðast við breyttu öryggisástandi í Evrópu eftir innrás og innlimun Rússa á Krímskaga þar sem áhersla er lögð á að efla undirbúning, viðbúnað og fasta viðveru bandalagsríkja í austurhluta NATO. Hann sagði mikla samvinnu vera við Úkraínu af hálfu NATO, auk þess sem mörg aðildarríkin styddu tvíhliða við ýmsa þætti í landinu.

Stjórnmalanefnd NATO-þingsins tók til umræðu þrjár skýrslur. Þá fyrstu um vaxandi öryggisógn við suðausturlandamæri NATO – skírskotun til samstarfs handan Atlantshafs, aðra um samstarf NATO og stefnu bandalagsins um opnun gagnvart nýjum aðildarríkjum (*open door policy*) og þá þriðju um NATO eftir 2014. Þórunn Egilsdóttir tók þátt í störfum nefndarinnar. Enn fremur fjallaði vísinda- og tækninefnd á sínum fundi m.a. um hnattræna dreifingu skot- og eldflaugavarna, orkuöryggi Evrópu og netöryggi. Nefnd um borgaralegt öryggi ræddi m.a. um stjórnmalalegar breytingar í Afganistan, baráttuna gegn hryðjuverkum og Evrópskt val Úkraínu með áherslu á landfræði- og stjórnmalalegar afleiðingar. Varnar- og öryggismalanefnd NATO-þingsins fjallaði um lokadrög að þremur skýrslum á fundi sínum. Sú fyrsta fjallaði um Afganistan árið 2014 og mikilvæg þáttaskil fyrir NATO og alþjóðasamfélagið, önnur um snjallvarnir og tækninýjungar með áherslu á ómönnuð flygildi (*drones*) og sú þriðja um bæði hnattræn og svæðisbundin áhrif borgarastríðsins í Sýrlandi auk hlutverks NATO. Birgir Ármannsson tók þátt í störfum nefndarinnar. Lokadrög að skýrslum um umræðuefnin voru kynnt nefndarmönnum af skýrsluhöfundum.

Efnahags- og öryggisnefnd NATO-þingsins fjallaði í skýrslum sínum um viðskiptasamstarf yfir Atlantshaf, efnahagsleg áhrif breyttrar nálgunar Bandaríkjanna og Evrópu gagnvart Asíu og öryggis- og efnahagsþróun á Sahel-svæðinu auk umræðu um viðskiptaþvinganir gagnvart Rússlandi vegna Úkraínudeilunnar. Össur Skarphéðinsson tók þátt í umræðum nefndarinnar og lagði áherslu á að Íslendingar styddu ævinlega sjálfsákvörðunarrétt þjóða og undirstrikaði mikilvægi þess að þjóðir Atlantshafsbandalagsins hvikuðu ekki í stuðningi sínum við úkraínsku þjóðina. Í máli hans kom fram að þó engin þjóð hagnaðist á viðskiptabanni hefðu átökin gjörbreytt stöðu Pútíns, forseta Rússlands, sem nyti nú yfirgnæfandi stuðnings meðal Rússa, og sagði ljóst að forsetinn væri reiðubúinn til að kosta miklu til í átökunum. Össur kvað fall rúblunnar sýna að aðgerðirnar bæru árangur en gagnrýndi að ekki væri ljóst hvaða áfangar þyrftu að nást til að þeim mætti aflétta. Viðskiptaþvingunum þyrftu jafnan að fylgja skýr skilaboð um við hvaða aðstæður þær yrðu afnumdar.

Í efnahags- og öryggisnefndinni skapaðist jafnframt lífleg umræða um skýrslu spænska þingmannsins Lopez Garrida um stöðu viðræðna milli Evrópusambandsins (ESB) og Bandaríkjanna um fríverslun þar sem flestir nefndarmenn voru sammála um mikilvægi þess að samningsgerðinni yrði lokið sem fyrst. Össur lýsti þeirri skoðun að meiri hnökrar væru á

samningagerðinni en menn ætluðu í upphafi, og erfitt yrði að ljúka þeim á tíma. Hann nefndi sem dæmi að varðandi tolla, sem upphaflega hefði verið talið að auðvelt yrði að semja um, hefðu komið upp óvæntir tálmar og umræðum um tolla hefði því verið frestað og þær yrðu ekki partur af fjórðu lotu viðræðnanna sem hefst senn. Sterkir hagsmunir ynnu gegn samningnum og lýsti hann þeirri skoðun að samningurinn yrði ekki jafn víðfeðmur og hagstæður og lýst var þegar viðræðunum var hrundið úr vör. Í skýrslunni kemur m.a. fram mikill áhugi Tyrklands á því að verða aðili að samningnum þegar honum er lokið. Af því tilefni sagði Össur að Íslandi yrði ekki síður en Tyrklandi efnahagslega mikilvægt að fá aðild að samningnum og benti á þá sérstöðu ríkjanna að vera bæði með aðild að Atlantshafsbandalaginu en jafnframt formlega stöðu umsóknarríkis að ESB. Hann sagði að þessi sterku tengsl ríkjanna við Bandaríkin og ESB réttlættu að ríkin gætu gengið inn í fríverslunarsamninginn ef af honum yrði og lýsti þeirri skoðun að á grundvelli sameiginlegrar sérstöðu ættu Ísland og Tyrkland að óska sameiginlega eftir því. Enn fremur var Össur kosinn varaformaður annarrar undirnefndar efnahags- og öryggisnefndar NATO-þingsins.

Á fundi stjórnarnefndar NATO-þingsins var m.a. tekin ákvörðun um starfsemi og helstu viðfangsefni NATO-þingsins fyrir árið 2015. Rætt var um fjárhagsáætlun fyrir árið 2015 og hún samþykkt með smávægilegum breytingum frá árinu 2014. Þingfundur NATO-þingsins fór fram á síðasta degi ársfundarins þar sem tignargestir fluttu ávörp og svöruðu spurningum fundarmanna. Meðal þeirra sem fluttu erindi voru Hugh Bayley, forseti NATO-þingsins, Mark Rutte, forsætisráðherra Hollands, Angel Gurría, framkvæmdastjóri Efnahags- og þróunarstofnunar Evrópu (OECD), og Jens Stoltenberg, framkvæmdastjóri NATO.

Jens Stoltenberg tók við sem framkvæmdastjóri NATO í október sl. af Anders Fogh Rasmussen. Stoltenberg lagði í ræðu sinni áherslu á styrkingu hernaðar- og viðbragðsgetu bandalagsins og nauðsyn aukinna fjárframlaga til varnarmála, ekki síst til að bregðast við öryggisógnum nálægt Evrópu og styrkja stöðu NATO gagnvart Rússum. Síðustu fimm árin hafa Rússar aukið viðbúnað til varnarmála um 50 prósent og ráðgera enn frekari aukningu. Á sama tíma hafa framlög NATO til varnarmála dregist saman um 20 prósent og sum aðildarríkin skera enn meira niður. Hann áréttaði að á friðartímum væri rétt að skera niður fjárframlög til varnarmála en sú staða ætti ekki við í dag. Þá ræddi Stoltenberg um aðgerðir NATO í Afganistan og lýsti yfir áhyggjum af ástandinu í Sýrlandi og straumi flóttamanna til nágrannaríkja.

Þórunn Egilsdóttir spurði framkvæmdastjórnann hvort NATO hefði mótað sér stefnu varðandi málefni norðurslóða, ekki síst í ljósi aukinnar viðveru Rússa og breytinga í landfræðipólitík á svæðinu. Stoltenberg svaraði því til að samvinna ætti að vera í forgrunni á norðurslóðum og eins og hingað til væri mikilvægt að samstarf við Rússa færi friðsamlega fram á svæðinu.

Því næst fluttu skýrsluhöfundar framsögur um þær ályktanir sem málefnanefndirnar höfðu lagt fram og voru þær samþykktar. Þá var bandaríski þingmaðurinn Michael Turner kosinn nýr formaður NATO-þingsins. Næsta NATO-þing verður haldið 15 - 18. maí 2015 í Búdapest.

Frekari upplýsingar fást hjá ritara Íslandsdeildar og á vefsvæðinu www.nato-pa.int.
